

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.006.15.2015
P/15/110

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/110 – Realizacja zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gmin województwa lubuskiego w latach 2013–2015 (I półrocze).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontrolerzy	1. Anna Tronowicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 94951 z dnia 25 czerwca 2015 r. 2. Mariusz Kniat, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr 94954 z dnia 14 lipca 2015 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 1-4)</p>
Jednostka kontrolowana	Szprotawskie Wodociągi i Kanalizacja spółka z .o.o. (dalej: <i>Spółka</i>), ul. Chrobrego 1, 67-300 Szprotawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Lucjan Stadnik – Prezes Zarządu Spółki ¹ <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 5)</p>

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna²

Spółka, w oparciu o dzierżawioną od Gminy Szprotawa infrastrukturę, zapewniła dostawę wody o jakości zdatnej do spożycia niemal wszystkim mieszkańcom. Jednakże wskutek niedostatecznej bądź przestarzałej infrastruktury kanalizacyjnej znaczna liczba mieszkańców, w szczególności wsi, pozbawiona była możliwości podłączenia się do sieci kanalizacyjnej. Niewątpliwa poprawa w tym zakresie nastąpi w wyniku, planowanej do końca 2015 r., realizacji wspólnie z Gminą projektu pn. „Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej dla Aglomeracji Szprotawa”.

Spółka prowadziła kontrolowaną działalność w oparciu o wymagane zezwolenia i zgodnie z ich warunkami, za wyjątkiem czasowego braku pozwolenia wodnoprawnego dla oczyszczalni ścieków w Wiechlicach. Prawidłowo realizowano również zbadane inwestycje, a świadczenie usług odbiorcom odbywało się na podstawie rzetelnie sformułowanych postanowień regulaminu oraz indywidualnych umów. Stwierdzone nieprawidłowości polegały jedynie na zaniechaniu obowiązków informacyjnych dotyczących przekazania osadów ściekowych oraz jednostkowym przypadku nieprzeprowadzenia okresowego przeglądu instalacji kominowej.

Taryfa za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków gwarantowała samofinansowanie się działalności dotyczącej zaopatrywania w wodę, natomiast wskutek zmniejszenia przez Gminę proponowanych przez Spółkę stawek, nie zapewniono samofinansowania się działalności dotyczącej odprowadzania ścieków.

¹ Od 1 marca 2013 r.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie remontów i kierunków rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, celem zapewnienia mieszkańcom gminy nieprzerwanych dostaw wody

1.1. Przygotowanie organizacyjne i finansowe do realizacji zadań

Opis stanu faktycznego

1.1.1. Spółka została utworzona umową z 1 marca 2013 r. w wyniku przekształcenia zakładu budżetowego. Wpisu Spółki do rejestru dokonano 2 kwietnia 2013 r., pod numerem KRS 0000456862, a jej jedynym wspólnikiem (100%) jest gmina Szprotawa (dalej: *Gmina*). Wysokość kapitału zakładowego wynosi 20.141.300 zł. Przedmiotem działalności Spółki jest m.in. pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 7-58)

1.1.2. Podstawowe dane finansowe Spółki w okresie objętym kontrolą wynosiły według stanu na: 31.12.2013 r.³, 31.12.2014 r. i 30.06.2015 r. odpowiednio:

- aktywa trwałe: 13.256 tys. zł, 19.982 tys. zł, 21.575 tys. zł;
- aktywa obrotowe: 2.095 tys. zł, 2.126 tys. zł;
- środki pieniężne w kasie i na rachunkach: 1.374 tys. zł, 1.020 tys. zł, 1.027 tys. zł;
- kapitał własny: 14.634 tys. zł, 20.997 tys. zł, 20.997 tys. zł;
- zysk (strata) netto: 161 tys. zł, -120 tys. zł, 33 tys. zł, z tego:
 - woda: 255 tys. zł, 50 tys. zł, 41 tys. zł;
 - ścieki: - 55 tys. zł, -285 tys. zł, 5 tys. zł;
- zobowiązania i rezerwy na zobowiązania: 716 tys. zł, 1.111 tys. zł, 2.889 tys. zł;
- kredyty i pożyczki: w poprzednich latach 0 zł, 772 tys. zł (dotyczy 2015 r.);
- przychody netto ze sprzedaży ogółem: 3.812 tys. zł, 5.390 tys. zł, 3.153 tys. zł;
- przychody ze sprzedaży w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę: 3.637 tys. zł, 5.203 tys. zł, 3.084 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 178)

Spółka dzierżawi majątek od Gminy o wartości 53,6 mln zł, w tym m.in. oczyszczalnię ścieków w Wiechlicach, Stację Uzdatniania Wody w Szprotawie, sieć kanalizacyjną ogólnospławną miasta Szprotawa, sieci wodociągowe na terenach wiejskich (w Długiem, Lesznie Górnym, Wiechlicach, Sierakowie, Bobrowicach, Dziećmorowicach, Lesznie Dolnym, Ciecieszowie, Nowej Koperni, Pasterzowicach, Witkowie, Borowinie, Dzikowicach, Siecieborzycach, Rusinowie), płacąc w kontrolowanym okresie czynsz dzierżawy w łącznej kwocie 117,4 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 65-169, 180)

1.1.3. Spółka posiada wyodrębniony system rachunkowości służący do ewidencji zdarzeń gospodarczych w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, który umożliwiał rejestrację operacji, o których mowa w art. 20 ust. 5 ustawy z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków⁴.

³ Za okres od 1.04 do 31.12.2014 r.

⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 139.

Spółka, zgodnie z dyspozycją art. 10 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵ posiadała zatwierdzone zasady (politykę) rachunkowości.

(dowód: akta kontroli str. 232-236)

1.1.4. Przyjęta przez Spółkę struktura organizacyjna, podział pracy (zakresy czynności, opisy stanowisk pracy) umożliwiały wykonywanie wszystkich zadań będących przedmiotem kontroli. Zadania w zakresie zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gminy realizował Wydział Eksploatacji, w skład którego wchodziły dwa działy: poboru, uzdatniania i dostarczania wody oraz kanalizacji i oczyszczania ścieków. W Wydziale zatrudnionych było łącznie 35 osób, w tym trzy osoby na stanowiskach kierowniczych (kierownik Wydziału i dwóch kierowników Działu).

(dowód: akta kontroli str. 236-255, 258-266, 269-270)

1.1.5. Długość sieci wodociągowej wynosi 244,06 km. Procent mieszkańców Gminy objętych siecią wodociągową wynosi 90,9%, w tym: mieszkańców miasta 100%, mieszkańców wsi 79%. Wydobywanie i rozprowadzanie wody jest w pełni zautomatyzowane. Sieć wodociągowa składa się głównie (57,6%) z przewodów, których wiek wynosi między 10 a 30 lat. Najmniejszy udział stanowią rury, których wiek wynosi więcej niż 70 lat (6,9%). Pobór wody następuje z czterech ujęć: w Szprotawie, Borowinie, Siecieborzycach i Dzikowicach.

(dowód: akta kontroli str. 271-272)

W Gminie działają dwie oczyszczalnie ścieków: w Wiechlicach oraz w miejscowości Długie. Długość sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej wynosi 24,54 km, a sanitarnej 60,75 km. Procent mieszkańców gminy objętych siecią kanalizacyjną wynosi 57%, w tym: mieszkańców miasta 71,6%, mieszkańców wsi 39,4%.

(dowód: akta kontroli str. 272)

1.1.6. W okresie objętym kontrolą Spółka wyprodukowała łącznie 2.823,3 tys. m³ wody (1.123,1 tys. m³ w 2013 r., 1.136,1 tys. m³ w 2014, 564,1 tys. m³ do 30.06. 2015 r.), z tego:

- sprzedaż wyniosła 1.713,1 tys. m³ (692,7 tys. m³, 689,4 tys. m³, 331 tys. m³), co stanowiło 60,7% wyprodukowanej wody;
- zużycie wody na potrzeby własne wyniosło 720,6 tys. m³ (310 tys. m³, 309 tys. m³, 101,6 tys. m³)⁶, co stanowiło 25,5% wyprodukowanej wody;
- straty wody 455,2 m³ (146,5 tys. m³, 164,5 tys. m³, 146,6 tys. m³), co stanowi 16,1% wyprodukowanej wody.

(dowód: akta kontroli str. 274)

Woda na potrzeby własne wykorzystywana była w celach gospodarczych (opomiarowana), m.in. w związku z wymianą filtrów i koniecznością wypracowania złoża filtracyjnego wiążącego się z przepływem wody przez filtry oraz na płukanie sieci kanałów i zbiorników (nieopomiarowana), m.in. na naprawę i wymianę hydrantów na sieci wodociągowej.

Wyjaśniając przyczyny braku opomiarowania zużycia wody na płukanie kanałów, kierownik wydziału eksploatacji wskazała na wiążące się z tym duże koszty, niewspółmierne do osiągniętych korzyści, a w niektórych przypadkach niemożliwe z przyczyn technicznych.

(dowód: akta kontroli str. 274, 572, 579-580)

⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.

⁶ W tym na potrzeby gospodarcze 385,6 tys. m³ (155 tys. m³, 213,6 tys. m³, 17 tys. m³) oraz na płukanie sieci, kanałów i zbiorników 335 tys. m³ (155 tys. m³, 95,4 tys. m³, 84,6 tys. m³).

Prezes Spółki wyjaśnił, że straty wody wynikają głównie z uszkodzeń sieci wodociągowej, powstałych w trakcie realizacji inwestycji pn. „Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej dla Aglomeracji Szprotawa”. Mimo braku formalnego programu związanego z oszczędzaniem wody, Spółka podejmuje działania zmierzające do oszczędzania wody, które polegają na: rozpoczęciu w grudniu 2013 r. wymiany wodomierzy na urządzenia przepływowe klasy C mierzące nawet niewielkie przecieki⁷, opracowaniu w 2014 r. we współpracy z Uniwersytetem Zielonogórskim modelu zarządzania siecią wodociagową w oparciu o program obliczeniowy EPANET II oraz sukcesywnej wymianie armatury wodociągowej.

(dowód: akta kontroli str. 574, 577-578,)

W okresie objętym kontrolą odnotowano odpowiednio: 73, 121 i 102 awarie. Najwięcej wystąpiło w Szprotawie, w związku budową nowej sieci kanalizacyjnej. Szacowany koszt usunięcia jednej awarii wynosił 834 zł, a czas jej usunięcia - 4 godziny.

(dowód: akta kontroli str. 272)

1.1.7. Spółka opracowała i wdrożyła procedury, m.in. w przypadku stwierdzenia skażenia/nieprzydatności wody do spożycia, w tym m.in. awaryjny sposób zaopatrzenia ludności w wodę⁸. Przewidują one zaopatrzenie ludności w wodę m.in. specjalistycznym transportem Spółki – cysterny o pojemności 4 m³. Spółka posiada jedną cysternę do przewozu wody pitnej, która posiada atest higieniczny.

(dowód: akta kontroli str. 281-288)

1.2. Plany dotyczące sieci

Spółka opracowała wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2014-2018 (dalej: *Plan*), który po przedłożeniu Burmistrzowi został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 27 września 2013 r. Rada Miejska uchwałą z dnia 30 kwietnia 2014 r. dokonała aktualizacji Planu. Planowana wielkość nakładów inwestycyjnych na urządzenia wodociagowe i kanalizacyjne na lata 2014-2018 wynosi 23.130 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 289-305)

Aktualizacja Planu polegała na dodaniu do zadań rozwojowych Spółki budowy kanalizacji na Osiedlu Piastowskim i Mały Puszczyków w Szprotawie, w ramach realizacji projektu pn. „Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej dla Aglomeracji Szprotawa” i w związku z tym zwiększeniu planowanych nakładów na zadania rozwojowe o kwotę 14.000 tys. zł (z 9.130 tys. zł do 23.130 tys. zł) oraz zmiany podstawowego źródła finansowania inwestycji. W pierwotnym Planie, były nim środki własne pochodzące z odpisów amortyzacyjnych, natomiast aktualizacja wskazała je jako uzupełnienie, określając jako podstawowe źródło finansowania środki zewnętrzne.

(dowód: akta kontroli str. 291-304, 307-320, 635)

Wśród przedsięwzięć racjonalizujących zużycie wody oraz precyzyjniejsze opomiarowanie wody dostarczanej przez Spółkę, w Planie wymieniono:

- automatyzację procesu filtracji wody na stacji uzdatniania wody w Szprotawie, co ma się przyczynić nie tylko do poprawy jakości wody, ale również jej oszczędności;

⁷ Planowana wymiana wodomierzy zostanie zakończona z końcem 2015 r.

⁸ „Procedura postępowania w przypadku pogorszenia jakości wody” obowiązująca na podstawie zarządzenia nr 20/13 Prezesa Zarządu z dnia 30 października 2013 r.

- planowaną budowę systemu monitorowania sieci wodociągowej poprzez montaż układów pomiarowych rozmieszczonych na węzłowych punktach sieci, pozwalający na szybką i precyzyjną informację o awarii;
- prowadzenie wymiany wodomierzy.

(dowód: akta kontroli str. 302-303)

Spółka dostarcza wodę rurami wykonanymi głównie z PCV (43,34% ogółu sieci wodociągowej) i żeliwa (17,7%). Najmniejszą część stanowią rury wykonane z azbestocementu 1,24% (długości 3.036 mb), oraz ołowiu 0,09% (227 mb)⁹.

(dowód: akta kontroli str. 271-272, 323)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zdaniem NIK, zasadne jest kontynuowanie dotychczasowych oraz wdrażanie nowych działań na rzecz skutecznego ograniczenia strat wody.

Ocena cząstkowa

Spółka była odpowiednio przygotowana organizacyjnie do realizacji zadań w zakresie prowadzenia zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Posiadała opracowane i wdrożone stosowne procedury na wypadek awarii urządzeń zaopatrzenia w wodę lub pogorszenia się jakości wody przeznaczonej do spożycia. Wskutek realizacji projektu dotyczącego kompleksowego rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej dla Aglomeracji Szprotawa nastąpi zasadnicza poprawa dotychczasowej infrastruktury, zwłaszcza w zakresie sieci kanalizacyjnej.

2. Realizacja działań służących zapewnieniu dostaw wody przydatnej do spożycia oraz ich skuteczność

2.1. Wykonywanie obowiązków

Opis stanu
faktycznego

2.1.1. Spółka posiada zezwolenie w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy Szprotawa, o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 324-329)

2.1.2. Spółka nie prowadziła działalności w zakresie określonym w art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹⁰, tj. opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

(dowód: akta kontroli str. 330)

2.1.3. W dniu 30 września 2010 r. uchwalony został regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków¹¹, który zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków określał prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług, w tym szczegółowe warunki i tryb zawierania umów z odbiorcami usług. W okresie objętym kontrolą zawarto 666 umów¹². Analiza 10 umów, zawartych w 2015 r., wykazała, że zawierały one elementy wymienione w art. 6 ust. 3 ustawy

⁹ Według danych na dzień 30 czerwca 2015 r.

¹⁰ Dz. U. z 2013 r., poz. 1399 ze zm.

¹¹ Uchwała Rady Miejskiej w Szprotawie nr LXIX/502/10.

¹² W 2013 r. – 385; w 2014 r. – 170, w 2015 (do 30.06.2015 r.) – 111.

o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i były zgodne z regulaminem dostarczania wody i odprowadzania ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 331-343)

2.1.4. W okresie objętym kontrolą pobór wody następował z pięciu ujęć, zlokalizowanych: w Szprotawie, Siecieborzycach, Dzikowicach, Borowinie, Pasterzowicach¹³. Na pobór wody z każdego z ujęć Spółka uzyskała pozwolenie wodnoprawne, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 37 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne¹⁴. Wszystkie obowiązki wynikające z poszczególnych pozwoleń wodnoprawnych były przez Spółkę realizowane¹⁵.

(dowód: akta kontroli str. 344-349)

Żadne ujęcie nie posiadało formalnie wyznaczonej strefy ochronnej bezpośredniej i pośredniej, a Spółka nie wystąpiła o ich ustanowienie (art. 51 pkt 1 ustawy Prawo wodne). Oględziny trzech ujęć wody (w Siecieborzycach, Dzikowicach i Szprotawie) wykazały, że tereny ujęć były ogrodzone, a na ogrodzeniu umieszczono informację o ujęciu oraz zakazie wstępu osobom trzecim. Prezes Zarządu zadeklarował wystąpienie z wnioskiem do końca 2015 r. o ustanowienie stref na ujęciach wody.

(dowód: akta kontroli str. 350-362, 577, 573-574)

2.1.5. Dla obiektów ujęć wody i oczyszczalni ścieków Spółka prowadziła książki obiektu i przeprowadzała okresowe przeglądy, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a i lit. c oraz pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane¹⁶, poza jednym przypadkiem dotyczącym ujęcia wody w Szprotawie – budynek wodomierzowni, dla którego nie przeprowadzono w 2013 r., zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. c Prawa budowlanego przeglądu instalacji kominowych.

(dowód: akta kontroli str. 363-369)

2.1.6. Na wprowadzanie ścieków z oczyszczalni do wód, Spółka stosownie do art. 122 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 37 pkt 2 Prawo wodne, posiadała pozwolenie wodnoprawne dla oczyszczalni ścieków w miejscowości Długie oraz oczyszczalni ścieków w Wiechlicach (wyłączona z eksploatacji 15 września 2014 r.).

Natomiast dla nowo wybudowanej oczyszczalni ścieków w Wiechlicach (przyjęta przez Spółkę w dzierżawę w dniu 2 lutego 2015 r.), na podstawie wniosku Spółki z dnia 30 czerwca 2015 r., zmieniono w dniu 29 lipca 2015 r. pozwolenie wodnoprawne w zakresie oznaczenia prowadzącego instalację z Gminy Szprotawa na Spółkę.

(dowód: akta kontroli str. 162-169, 503-512)

2.1.7. Spółka realizowała wszystkie obowiązki wynikające z poszczególnych pozwoleń wodnoprawnych na odprowadzanie ścieków, w tym m.in. w zakresie: prowadzenia rejestru odprowadzanych ścieków, konserwacji rowu, pobierania i badania ścieków. Każda z eksploatowanych oczyszczalni posiadała instrukcję obsługi, o której mowa w § 18 pkt 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 1 października 1993 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w oczyszczalni ścieków¹⁷.

(dowód: akta kontroli str. 513-518)

¹³ Poboru wody w Pasterzowicach zaprzestano w marcu 2013 r.

¹⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 469.

¹⁵ W tym m.in.: pomiar ilości pobieranej wody raz na miesiąc przeprowadzanie analizy popłuczyn raz na 2 miesiące, bieżące prowadzenie książek eksploatacji studni wierconych, odnotowywanie w książce eksploatacji studni: raz na tydzień pobór wody surowej, pomiar wydajności studni 2 razy do roku, dokonywanie pomiaru zwierciadła wody co najmniej raz na kwartał.

¹⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 1409 ze zm.

¹⁷ Dz. U. Nr 96, poz. 438.

W każdym roku objętym badaniem Spółka zawarła umowę na odbiór osadu z oczyszczalni ścieków (w Wiechlicach). Osady ściekowe oraz grunty, na których osady te miały być stosowane poddane zostały badaniom, zgodnie z § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych¹⁸ oraz art. 96 ust. 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach¹⁹.

(dowód: akta kontroli str. 371-383)

Łącznie w okresie objętym kontrolą 21 razy dokonano przekazania osadów ściekowych do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz (art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach). Przed przekazaniem osadów do zagospodarowania rolniczego, Spółka nie poinformowała Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o takim zamiarze, mimo obowiązku ustanowionego w art. 96 ust. 8 ustawy o odpadach.

(dowód: akta kontroli str. 370, 384-447)

2.1.8. Spółka realizowała obowiązki wynikające z art. 24 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, tj. opracowywania i przedkładania taryf na wodę i ścieki²⁰.

(dowód: akta kontroli str. 448-451)

Obowiązujące w okresie objętym kontrolą taryfy w poszczególnych latach objętych kontrolą przedstawiały się następująco:

Zaopatrzenie w wodę:

- odbiorcy wody zasilani z wodociągu miejskiego oraz wodociągów wiejskich (oprócz miejscowości Długie) – 3,58 zł, 4,00 zł, 4,82 zł;
- odbiorcy wody w miejscowości Długie (zasilani w wodę zakupioną z Gminy Niegosławice) – 5,69 zł, 6,00 zł, 4,9 zł.

Odprowadzanie ścieków:

- dostawcy wprowadzający ścieki do kanalizacji, którzy we własnym zakresie eksploatują przepływowy osadnik ścieków – 2,43 zł, 2,82 zł, 3,75 zł;
- dostawcy wprowadzający ścieki do kanalizacji, którzy nie eksploatują przepływowego osadnika ścieków. Eksploatację prowadzi Spółka – 3,26 zł, 3,78 zł, 6,39 zł;
- odprowadzanie ścieków do kanalizacji i ich oczyszczanie na oczyszczalni ścieków – 5,98 zł, 6,97 zł, 9,6 zł.

(dowód: akta kontroli str. 448-451)

Prezes Spółki, wyjaśniając dlaczego wysokość ustalonych taryf nie zapewniła osiągnięcia przez Spółkę zysku, wskazał m.in. na korektę taryf przeprowadzoną przez Burmistrza Szprotawy, której celem było dostosowanie ich wysokości do możliwości ekonomicznych mieszkańców Gminy.

Ustalono, że w wyniku weryfikacji przez Burmistrza wniosku ustalającego taryfy na okres od 1 listopada 2013 r. do 31 października 2014 r. dokonano zmniejszenia proponowanych przez Spółkę wysokości stawek taryfowych na zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków, m.in. o: 11,7% (z 4,28 zł do 3,78 zł) za odprowadzanie

¹⁸ Dz. U. Nr 137, poz. 924 – obowiązywało do dnia 12 marca 2015 r.

¹⁹ Dz. U. z 2013 r., poz. 21 ze zm.

²⁰ W dniu 21 sierpnia 2013 r. złożono wniosek o zatwierdzenie taryfy na okres od 1 listopada 2013 r. do 31 października 2014 r., a 22 października 2014 r. złożono wniosek o zatwierdzenie taryfy na okres od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r..

ścieków do kanalizacji z eksploatacją osadników, 20% (z 8,75 zł do 6,97 zł) za odprowadzanie ścieków do kanalizacji i ich oczyszczanie na oczyszczalni ścieków. Spółka w 2014 r. odnotowała stratę z tytułu sprzedaży ścieków w wysokości 285 tys. zł (strata z tytułu całej działalności za cały 2014 r. wyniosła 120 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 178, 464-476, 564-565)

2.1.9. Wewnętrzna kontrola jakości wody na poszczególnych ujęciach wody przeprowadzana była w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądowego. Łącznie w okresie objętym kontrolą przeprowadzono 71 badań jakości wody, z czego w 3 przypadkach w 2013 r., na ujęciu wody w Siecieborzycach stwierdzono przekroczenie wartości jonu amonowego i manganu. Podjęto działania naprawcze, polegające na: wymianie złożeń filtracyjnych, mieszaczy wodno-powietrznych oraz armatury odpowietrzającej filtry, w wyniku których woda spełniała warunki jakościowe. Badania jakościowe wody przeprowadzane były przez podmioty posiadające certyfikat akredytacji laboratorium badawczego.

(dowód: akta kontroli str. 483, 484-501)

W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przypadków skażenia wody zagrażających zdrowiu i życiu (niezdatności do spożycia). Powiatowy Państwowy Inspektor Sanitarny (dalej *PPIS*) stwierdził jedynie niespełnianie przez wodę wszystkich wymaganych parametrów, tj.: przekroczenie parametrów dopuszczalnej mętności (6 ocen²¹), sporadycznie stwierdzano zwiększoną ilość żelaza (2 oceny²²), związków manganu (2 oceny²³) oraz jonu amonu (1 ocena²⁴). Spółka reagowała na ww. wyniki poprzez m.in. wymianę złoża filtracyjnego, zwiększanie częstotliwości płukania złoża filtracyjnego, dokonanie modernizacji instalacji napowietrzającej. Kolejne badania *PPIS* potwierdzały spełnienie przez wodę wymaganych parametrów.

(dowód: akta kontroli str. 502)

Według wyjaśnień prezesa Zarządu przyczyną przekroczenia ww. parametrów:

- na SUW w Szprotawie, dotyczących mętności, żelaza oraz manganu, było wynikiem dostosowania technologii napowietrzania i płukania filtrów do zmodernizowanej stacji uzdatniania wody;
- na SUW w Siecieborzycach, dotyczących związków manganu, było wynikiem wymiany filtrów i koniecznością tzw. „wypracowywania” złoża filtracyjnego.

(dowód: akta kontroli str. 574, 577)

2.1.10. Zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym Spółka prowadziła regularne kontrole ścieków: dwa razy do roku w oczyszczalni ścieków w miejscowości Długie i cztery razy do roku w Wiechlicach - wyłączonej z eksploatacji we wrześniu 2014 r. oraz co miesiąc w obecnie eksploatowanej oczyszczalni w Wiechlicach.

(dowód: akta kontroli str. 514-516)

2.1.11. Spółka terminowo sporządzała i składała zbiorcze informacje o zakresie korzystania ze środowiska, o których mowa w art. 286 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska²⁵ oraz o wysokości należnych opłat. Wysokość naliczonych opłat w 2013 r. i 2014 r. wyniosła odpowiednio: 96.413,90 zł

²¹ Ujęcie wody w Szprotawie.

²² Ujęcie wody w Szprotawie.

²³ Ujęcie wody w Szprotawie i Siecieborzycach.

²⁴ Ujęcie wody w Siecieborzycach.

²⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 ze zm.

opłaty podstawowej i 276.033,47 zł opłaty podwyższonej; 221.122,20 zł opłaty podstawowej i 710.824,46 zł opłaty podwyższonej²⁶.

Naliczanie opłaty podwyższonej związane było z brakiem pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie ścieków z miasta Szprotawy bezpośrednio do rzek Bóbr i Szprotawa. Brak urządzeń, które ścieki te doprowadzałyby do wymaganych parametrów jakościowych, jakie należy spełniać przy wprowadzeniu ścieków do wód spowodowało, że brak było podstaw do uzyskania takiego pozwolenia. Realizacja inwestycji pn. „Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej dla Aglomeracji Szprotawa” spowoduje skierowanie ścieków do oczyszczalni.

(dowód: akta kontroli str. 519-544)

2.1.12. Według stanu na 31 grudnia 2014 r. łączne zaległości z tytułu dostaw wody wynosiły 795,1 tys. zł. Badanie 10 dłużników (osoby fizyczne) posiadających największe zaległości wobec Spółki²⁷ na dzień 31 grudnia 2014, w łącznej wysokości 104,7 tys. zł, wykazało podejmowanie wobec każdego z nich czynności windykacyjnych, skutkujących m.in. uzyskaniem nakazu zapłaty i skierowaniem sprawy do komornika.

(dowód: akta kontroli str. 545-550)

2.2. Realizacja inwestycji

2.2.1. Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji na rok 2014 przewidywał realizację pięciu inwestycji (w tym rozpoczęcie jednej) na łączną kwotę 740 tys. zł. Zrealizowano jedną²⁸, drugą zgodnie z planem rozpoczęto²⁹, ponosząc wydatki w wysokości 41 tys. zł, a trzy zaplanowane inwestycje nie zostały zrealizowane³⁰.

(dowód: akta kontroli str. 300-302, 551, 635)

Brak realizacji ww. inwestycji był wynikiem m.in. konieczności poniesienia innych niezaplanowanych wydatków, opracowania dodatkowej dokumentacji projektowej. Realizację dwóch niewykonanych inwestycji przewiduje się w latach następnych, natomiast z opracowania jednej - dokumentacji na likwidację oczyszczalni ścieków w Wiechlicach, Spółka postanowiła zrezygnować.

(dowód: akta kontroli str. 552-553)

2.2.2. W okresie objętym kontrolą Spółka udzieliła 11 zamówień³¹, na łączną kwotę 13.129.750 zł (netto), z tego do 30 czerwca 2015 r. zrealizowano 9 na łączną kwotę 1.532.271 (netto), a pozostałe 2 na łączną kwotę 11.597.479 zł było w trakcie realizacji. Szczegółowemu badaniu poddano dwa zamówienia najwyższe kwotowo (sektorowe), których przedmiot zamówienia był na dzień 30 czerwca 2015 r.

²⁶ Opłaty podstawowe zostały przez Spółkę uiszczone, natomiast w przypadku opłat podwyższonych Spółka wystąpiła do Marszałka Województwa Lubuskiego z wnioskami o odroczenie terminu płatności, uzasadniając wnioski realizacją projektu pn. Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej dla aglomeracji Szprotawa, a następnie o zawieszenie postępowań w sprawie odroczenia terminu płatności opłaty podwyższonej. Marszałek zawiesił oba postępowanie do czasu aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.

²⁷ Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r.

²⁸ Opracowanie koncepcji oraz studium wykonalności w zakresie gospodarki ściekowej dla nieskanalizowanych terenów gminnych.

²⁹ Budowa kanalizacji sanitarnej na osiedlu Piastowskim i Mały Puszczaków w Szprotawie.

³⁰ Tj.: odwiert studni głębinowej z podłączeniem wodociągowym i energetycznym oraz montażem obudowy – Siecieborzyce na kwotę 70 tys. zł; wymiana odcinka przewodu wodociągowego wraz z wymianą zasuw i ociepleniem przy ul. Krasińskiego w Szprotawie na kwotę 60 tys. zł; opracowanie dokumentacji na likwidację oczyszczalni ścieków w Wiechlicach na kwotę 30 tys. zł.

³¹ Powyżej 14.000 euro, a nieprzekraczających kwoty 400.000 euro.

zrealizowany: dostawa samochodu asenizacyjnego na wartość netto 419.900 zł oraz dostawę koparko-ładowarki na kwotę 286.400 zł.

(dowód: akta kontroli str. 555)

Analiza dokumentacji dotyczącej ww. postępowań wykazała m.in., że przeprowadzenie postępowań, było zgodne z przepisami regulaminu³². Sporządzono ogłoszenie o zamówieniu, które umieszczono na stronie internetowej Spółki, tablicy ogłoszeń, oraz w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim³³. Wybrana oferta odpowiadała wymogom określonym w SIWZ. Każda z osób biorąca udział w postępowaniu złożyła oświadczenie o braku istnienia okoliczności uzasadniających wyłączenie. Umowy zawarte w obowiązującym terminie zabezpieczały interes zamawiającego.

(dowód: akta kontroli str. 556-558)

2.3. Nadzór oraz współpraca z innymi organami

2.3.1. Bezpośredni nadzór nad działalnością Spółki sprawowała Rada Nadzorcza (dalej: RN), w trybie określonym w ustawie Kodeks spółek handlowych, regulaminu RN³⁴ oraz zapisów umowy Spółki. Według stanu na 30.06.2015 r. RN została powołana w składzie 3-osobowym, przy czym każdy z jej członków posiadał stosowne uprawnienia, tj. złożył egzamin w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji³⁵ bądź został wpisany na listę radców prawnych albo biegłych rewidentów.

(dowód: akta kontroli str. 12-58, 582-590).

RN wypełniała obowiązki wynikające z art. 219 § 1 i § 3 Ksh, podejmując corocznie (za lata 2013-2014) uchwały w sprawie: oceny sprawozdania Zarządu z działalności Spółki, oceny sprawozdania finansowego Spółki, przeznaczenia zysku wypracowanego przez Spółkę, udzielenia absolutorium Prezesowi Zarządu Spółki. Przedmiotowe uchwały były każdorazowo przekazywane Zgromadzeniu Wspólników Spółki (Burmistrzowi).

(dowód: akta kontroli str. 591-620)

2.3.2. Jednoosobowy Zarząd Spółki został powołany uchwałą Rady Nadzorczej, zgodnie z wymogami z art. 10a ust. 6 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej³⁶. W okresie objętym kontrolą nagroda roczna przyznana została Prezesowi Zarządu Spółki – zgodnie z trybem i zasadami przewidzianymi w wydanym na podstawie art. 10 ust. 8 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagrodzeniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi³⁷ zarządzeniu Burmistrza Szprotawy³⁸ – jednokrotnie, tj. za 2013 r. Jej wysokość, zgodnie z art. 10 ust. 7 ww. ustawy nie przekroczyła trzykrotności jego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w roku poprzedzającym przyznanie nagrody.

³² Zarządzeniem Nr 13/13 Prezesa Zarządu Szprotawskich Wodociągów i Kanalizacji spółka z o.o. z 10 lipca 2013 r. wprowadzono regulamin udzielania zamówień sektorowych, stosowany do zamówień udzielanych przez Spółkę, jeżeli ich wartość jest większa niż 14.000 euro i nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 400.000 euro dla dostaw lub usług oraz kwoty 5.000.000 euro dla robót budowlanych.

³³ Ogłoszenie o zamówieniu na dostawę samochodu asenizacyjnego umieszczono w gazecie Rzeczpospolita.

³⁴ Uchwała Rady Nadzorczej Nr 3 z dnia 1 marca 2013 r.

³⁵ Dz. U. z 2015 r., poz. 747.

³⁶ Dz. U. z 2011 r., Nr 45, poz. 236.

³⁷ Dz. U. z 2013 r., poz. 254 ze zm.

³⁸ Zarządzenie Nr 0151/49/08 z dnia 26 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przyznawania nagrody rocznej osobom kierującym jednoosobowymi spółkami prawa handlowego Gminy Szprotawa, zmienione Zarządzeniem Nr 0050/40/2014 z dnia 8 kwietnia 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 582-585, 621-634)

2.3.3. Spółka nie była kontrolowana przez Burmistrza Szprotawy w zakresie zgodności wykonywanej przez nią działalności z udzielonym pozwoleniem - art. 18e ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 559-562)

2.3.4. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono łącznie 15 kontroli, z czego 14 przeprowadzonych zostało przez PPIS w Żaganiu, jedna przez WIOŚ. Kontrole PPIS dotyczyły m.in. stanu sanitarno-technicznego, sanitarno-higienicznego pomieszczeń, urządzeń, ogrodzenia terenu ujęcia wody, studni wód podziemnych, apteczek pierwszej pomocy, przestrzegania zakazu palenia, dokumentacji zdrowotnej pracowników, gospodarowania odpadami komunalnymi. W trzech przypadkach stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- wystąpieniu odprysków farb na armaturze sanitarnej w pomieszczeniu stacji uzdatniania i jej częściowym skorodowaniu (kontrola PPIS ujęcia wody w Siecieborzycach)
- wystąpieniu odprysków farb na trzech studzienkach, częściowo skorodowaną armaturę oraz włazy (kontrola PPIS ujęcia wody w Szprotawie).

Kontrola przeprowadzona przez WIOŚ dotyczyła oceny wykonywania zadań KPOŚK przez aglomeracje ≥ 2000 RLM, które osiągnęły lub mają osiągnąć efekt do dnia 31 grudnia 2015 r. W jej wyniku stwierdzono nieprzekazanie³⁹ przez Spółkę wyników pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją instalacji i urządzeń i innych danych oraz terminów i sposobów ich prezentacji wyników badań automonitoringowych jakości ścieków, wprowadzonych do środowiska z oczyszczalni w Wiechlicach za II półrocze 2013 r.

Wszystkie zalecenia pokontrolne związane ze stwierdzonymi uchybieniami zostały przez Spółkę wykonane.

(dowód: akta kontroli str. 559-562)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Mimo obowiązku wynikającego z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy Prawo budowlane, w budynku wodomierzowni na ujęciu wody w Szprotawie nie przeprowadzony został w 2013 r. okresowy przegląd instalacji kominowych.

(dowód: akta kontroli str. 363)

Według wyjaśnień kierownika Wydziału sprzedaży i obsługi klienta oraz Prezesa Spółki brak przeglądu był wynikiem przeoczenia.

(dowód: akta kontroli str. 566-567, 571)

2. Spółka nie informowała Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o zamiarze przekazania osadów ściekowych do celów uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz (art. 96 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy), co stanowiło naruszenie art. 96 ust. 8 ustawy o odpadach. W okresie objętym kontrolą Spółka 21 razy (3 w 2013, 6 razy w 2014 i 12 razy w 2015 r.) dokonała przekazania osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków w Wiechlicach do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz podmiotowi

³⁹ Zgodnie z art. 149 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz § 7 pkt 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie rodzajów wyników pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją instalacji i urządzeń i innych danych oraz terminów i sposobów ich prezentacji (Dz. U. Nr 215, poz. 1366).

zobowiązanemu do ich odbioru, na podstawie zawartych z nim umów: z dnia: 3 kwietnia 2014 r., 2 stycznia 2014 r. oraz 2 stycznia 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 370-376, 384-447)

Według wyjaśnień kierownika Działu kanalizacji i oczyszczania ścieków w Spółce oraz Prezesa Spółki było to wynikiem przeoczenia. Jednocześnie zadeklarowano informowanie WIOŚ o zamiarze przekazania osadów ściekowych zgodnie z przepisami ustawy o odpadach.

(dowód: akta kontroli str. 568-569, 570)

3. W okresie od 2 lutego 2015 r. do 29 lipca 2015 r. Spółka nie posiadała, wymaganego przepisem art. 122 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 37 pkt 2 ustawy Prawo wodne, wydanego na nią jako podmiotu prowadzącego instalację pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód, tj. na odprowadzenie oczyszczonych ścieków z oczyszczalni ścieków w Wiechlicach do wód.

(dowód: akta kontroli str. 162-169, 504-506)

Według wyjaśnień Prezesa Spółki wniosek o zmianę pozwolenia wodnoprawnego w zakresie oznaczenia prowadzącego instalację został złożony niezwłocznie po otrzymaniu przez Spółkę – w czerwcu 2015 r. skompletowanego aneksu obejmującego m.in. specyfikację przedmiotu dzierżawy zawartą w załączniku nr 1.

(dowód: akta kontroli str. 573, 577)

Spółka prowadziła tę instalację na podstawie umowy dzierżawy z Gminą od dnia 2 lutego 2015 r., a z wnioskiem o zmianę oznaczenia podmiotu prowadzącego instalację z dotychczasowej Gminy na Spółkę wystąpiła 30 czerwca 2015 r., tj. po około 5 miesiącach od dnia przejęcia instalacji.

(dowód: akta kontroli str. 162-169, 504-506)

Ocena częściowa

Spółka zasadniczo prawidłowo wykonywała zadania w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, a zbadane inwestycje realizowano zgodnie z obowiązującymi regulacjami. Organy Spółki rzetelnie wykonywały swoje obowiązki. Stwierdzone w tym obszarze nieprawidłowości nie miały wpływu na realizację podstawowych obowiązków w zakresie zapewnienia odbiorcom nieprzerwanych dostaw wody zdatnej do spożycia.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁰, wnosi o:

1. Prowadzenie okresowych kontroli stanu technicznego obiektów budowlanych zgodnie z wymogami Prawa budowlanego.
2. Informowanie Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o zamiarze przekazania osadów ściekowych do celów uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz każdorazowo przed przekazaniem tych osadów.
3. Zapobieganie sytuacjom braku posiadania przez Spółkę ważnego pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód.

⁴⁰ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwagi
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 18 września 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontrolerzy
Anna Tronowicz
specjalista kontroli państwowej.

Wicedyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis

Mariusz Kniat
doradca prawny

.....
podpis